

נחלתנו

ידיעות שבועי של מכון "נחלת צבי"

גליון תקצ"ח - פר' דברים [חזון] - תשפ"ה

מי יודע אם יש מי הכותב על זה?, שאלתי כמה ת"ח וגם לא ידעו.

[נתקבל מהרב צבי פייביש מילר]

הידעת!?

[א]

**הגאון הקדוש המקובל האלקי
רבי נחמן ב"ר יהושע מקאסוב זי"ע
מראשוני תלמידי מרן הבעש"ט הק' זי"ע
נלב"ע ביום ז' במנחם-אב תק"א
ומנו"כ בעיר מעזריטש יע"א**

הרה"ק רבי נחמן מקאסוב זי"ע היה מהמאורות הגדולים, אריות שבחבורתא קדישתא, מראשוני וגדולי תלמידי הבעש"ט הק' שהתקשר אליו בתחילת התייסדות החסידות יחד עם הרה"ק רבי משה מקיטוב, רבי נחמן מהורודענקא, רבי אברהם גרשון מקיטוב, רבי יהודא לייב פיסטינר מקאלאמייא זי"ע ועוד כמה יחידים שרובם ככולם היו מגדולי חכמי הקלויז המפורסם שבבראד.

הרה"ק רבי נחמן מקאסוב זי"ע היה אחד מהמיוחדים שבחבורה קדושה זו, אף שנסתלק ממש בתחילת תקופה זו - בש' תק"א, נשתמרו תורתו שיטתו ודרכו בקדש לדורי דורות, הודות לבני-גילו שהנציחם בספריהם הקדושים, כגון: "תורי זהב" מרבי בנימין מזאלאזיץ זי"ע, "גנוזי יוסף" מרבי יוסף אב"ד אלעסק, "רב פנינים מאירת עינים" מרבי מאיר תאומים מלבוב, "משמרת הקודש" מרבי משה מסאטינאב, "תפארת עוזיאל" מרבי עוזיאל מייזליש, "מאור עינים" מרבי מנחם נחום מטשערנוביל, "עמוד העבודה" מרבי ברוך מקאסוב, ובפרט רעו וידידו האהוב הכהן הגדול הרה"ק רבי יעקב יוסף מפולנאה זי"ע בספרו "תולדות יעקב יוסף" ובשאר ספריו הקדושים ("בן פורת יוסף", "צפנת פענח" ו"כתונת פסים") שמזכירו עשרות פעמים.

תחילה ישב הרה"ק רבי נחמן זי"ע הנ"ל בעיר לודמיר "בנה בה ביהמ"ד על המים ממש, והמרחץ היה סמוך

מי יודע ומי מכיר?

[א]

[א] בספה"ק 'משך חכמה' פר' מטות, מובא דברי חז"ל (קדושין פא:): רבי עקיבא כי הוה מטי להאי קרא (במדבר ל, יג) ("אישך הפרם, וה' יסלח לה") בכי. אמר, ומה [מי] שנתכוון לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה, אמרה תורה צריך כפרה וסליחה, מי שנתכוון לאכול בשר חזיר, ועלה בידו בשר חזיר, על אחת כמה וכמה וכו', זה אירע לו כד הוה מתלוצץ בעוברי עבירה ומטא לפלגא דדקלא (שם עמ' א'). כיוצא בזה וכו', היה בוכה, ומה מי שנתכוון לאכול שומן ועלה בידו חלב וכו', גם זה אירע לו בעובדה דבמס' דא"ז (ספ"ח. מו' בכתו' יז. תוד"ה מבטלין) שקבר מת-מצוה שלא במקומו (ע"ש), דאמר, ומה אני שנתכווני לזכות וכו', ודו"ק.

מי יכול לבאר דבריו? ומנין לו חידוש עצום זה שרבי עקיבא אמר את ב' המימרות הללו בזמן אחד?

[ב] בספר 'תורת החוזה מלובלין' (עמ' תמה), מובא בשם ספה"ק 'זאת זכרון', שכתב בתו"ד: דאיתא, הקב"ה מזווג זיווגים, וידוע שזכור ושמור בדבור אחד נאמרו, עיי"ש.

מי יודע היכן איתא דברים הללו?

[נתקבל מהרב ברוך הכהן כ"ץ]

[ב]

ראיתי פעם בא' הספרים הקדושים, כי בצאת נשמת האדם, המלאכים מוליכים אותו לפרשת דרכים של כ"ד אלף דרכים, שכולם מוליכין לגיהנם, ורק א' מהם מוליך לגן עדן. הנשמה בוכה ואינה יודעת לאן תשית נפשה, אם זכה ולמדה תורה, באה התורה בדמות נר (ע"פ משלי ו, כג. המגילה), ומראה לה את הדרך המוליכה לגן עדן. האם יש מי שהוא שיודע מקורו.

[נתקבל מהרב יואל ברודי]

[ג]

בפרשת פינחס (בין 'שני' ל'שלישי'), נכתבה האות ל לפני כל שם. כגון: לסרד, לישוב, ליחצאל וגו', חוץ אצל תולע (במד'): משפחת התולעי.

לבית מדרשו ("שבחי בעש"ט"). אחר - התיישב בקאסוב, שעל שמה נתפרסם עד היום. הרה"ק **רבי נחמן זי"ע** לא האריך ימים, ר"ל, ונפטר בערך כבן ארבעים שנה ("אמרי פינחס"), וידוע הסיפור הנפלא הארוך, שבש' תקי"ז, בעת עליית הנשמה הנפלאה של **מרן הבעש"ט הק' זי"ע** ראה את הרה"ק **רבי נחמן מקאסוב זי"ע** בהיכל קדשו בגנוז"מ וכל המשך הסיפור באריכות.

ואלו הם הפרטים האישיים עליו שנתגלו בשנים האחרונים: מנז"כ **במעזריטש**. המצבה היתה בנויה מעץ כסגנון מצבת הבעש"ט העתיקה במעוז'בוז (לצערנו המצבה נחרבה), וז"ל המצבה: **פ"נ / הרב הגאון המאור / בוצינא קדישא אספקלריא המאירה / מורנו ר' נחמן בהמנוח מורנו ר' יהושע זלה"ה / נפטר זי"ן ימים לחודש [מנח]ם אב תק"א לפ"ק. ע"כ.**

מובא בכתבי הגה"ח **רבי יוסף לעוונישטיין מסעראצק זצ"ל** (מודפס בקובץ "נחלת צבי" גליון י"ד עמ' קע"ב אות ג') וז"ל: הרה"צ ר' **נחמן מקאסיב**, הביאו דודי זקני הה"ק **מאפטא בס' "אוהב ישראל"** (פר' תולדות עה"פ ורבקה אמרה; ברא'). ואחיו הרבי **יעקב מקאברין**, אבי הה"ק מ' אהרן מקארלין. עכ"ל. כלומר: הרה"ק **רבי נחמן מקאסוב זי"ע** היה דודו של הרה"ק **רבי אהרן הגדול מקארלין**. הדבר הוא **חידוש גדול בלתי ידוע כלל בתולדות החסידות ואף בקארלין**, כי כידוע ומפורסם שם אביו של הרה"ק **רבי אהרן הגדול מקארלין** היה רבי **יעקב מקארלין**, שבא מעיר יאנווה, ובמפקד שנת תקכ"ב בקארלין, נזכר שגר סמוך לביהמ"ד.

ידוע שרבי **יעקב הנ"ל** היה לו עוד בן בשם **רבי משה מקאברין** (אחי רבי אהרן הגדול) שנטמן בלודמיר, קרוב ונראה לרבו הרה"ק **רבי שלמה מקארלין זי"ע**. לפי כתה"י הנ"ל, שנקרא (גם) **רבי יעקב מקאברין**, מובן למה בנו רבי משה "נקרא מקאברין" - כנראה ששם נולד ו/או נתגדל, וגם נודע לנו שם סבו של הרה"ק **רבי אהרן הגדול זי"ע**: **רבי יהושע**, כיון שהיה אחיו של הרה"ק **רבי נחמן מקאסוב זי"ע**, שלפי נוסח מצבתו היה שם אביו - **רבי יהושע**.

מאמרותיו הקדושות

[א] "העיר רבתי עם" (איכה א ב) - רבתי בדעות (איכ"ר פר' א, ד), שמעתי מהרב המוכיח ז"ל **שאמר בשם מוה"ר נחמן קאסיוור זי"ל**, שפי' כוונת המדרש רבתי עם, רבתי בדעות, שפי' שהנביא מקונן על חרבנן של ישראל שיש להם בחינה גדולה כזו, שהגם שעיקר יסודה ושרשה של עבודת המקום ב"ה הוא אחד, יסתעפו לבחינות רבות, שכל אחד עובד לשי"ת ע"פ הבנת דעתו המושללת מאת חברו. ע"כ. ודפח"ח.

"תשואות חן" מהרה"ק **רבי גדליה מליניץ זי"ע** פר' ויחי עמ' מה, א.

[ב] "על נהרות בבל" וגו' (תהלים קלז, א)... **החסיד רבי נחמן זי"ל מקאסוב פי', שר"ל**, על נהורין של מעלה שנתבלבלו, אבל לעתיד אפילו לעולם השפל תהיה עליה,

וכ"ש לעולמות של מעלה, וכמו שנאמר (זוה"ק ח"ג צג?) כולו עלמין קיימין ביומא דשבתא. וזהו שיר המעלות (תהלים קכו, א), שאז ישירו המעלות העליונים והתחתונים? שזכו המעלות? ואימתי ישיר[ו]?, "בשוב ה' בעצמו את שיבת ציון", ששייב לנו משיח אמיתי, ולא כבשעת חורבן, שהקליפה מטעה הבריות בשקר וגורמת ירידות ולא מעלות. עכ"ל.

'נטיעה של שמחה' מהגאון **רבי שמחה מ"מ דק"ק זאלוויץ זצ"ל**, נדפס זאלקווא תקכ"ג, דף ל, א.

[ג] משל ששמעתי בשם **המנוח החסיד מורנו הרב רבי נחמן קאסיוור** שרצה מלך אחד לצייר בסממנים היכלי המלך, ונתאספו אומנים מכל מדינות המלך לראות מי יצייר יותר חידוש. וצייר אחד שבולת שעומדת בשדה ועליו עוף קטן, ותמהו על חידוש זה, ובא ערל אחד מפחותי ערך ונתן דופי, כי בשדה תמיד מתנועת השיבולת וכאן עומדת על עמדה. והצייר עמד וצייר צורת מחרשה והפועלים הולכים אחריה, והוטב למלך ולשרים. והערל הנ"ל נתן דופי [ש]מה שראוי להלוך בימין - צייר הליכתו בשמאל. ונתבייש הצייר כך כמה פעמים, עד שבאחרונה צייר נערה משרתת המקשטת את המלכה בחדר הפנימי, והאיש הנ"ל גם נתן חסרון. אז הכהו [המלך] מכה רבה, [באמר:] איך אתה נותן דופי בנערות המלך בחדרי חדרים, שלא ראית מימך אותן? והנמשל מובן (ודפח"ח). מי שנתן דופי בשלומי ישראל, הם המקשטים הכלה העליונה, מה שאינן [נן] יודע(ים) כלל - ראוי(ן) לנזיפה, ודפח"ח.

"כתונת פסים" ויקרא, פר' צו

[ד] שמעתי בשם **החסיד מוהר"ן קסויר** ביאור הפסוק (משלי טו, כז) "שונא מתנות יחיה", כי צדיק שנפטר בעון הדור לכפר עליהם, מקבל זכויות הדור, אבל מי שאינו רוצה זכויות אחרים, "שונא מתנות יחיה". ודפח"ח.

"בן פורת יוסף", ליקוטים

[ה] שמעתי בשם **המנוח החסיד מוהר"ן קאסיוור** שאמר למי שהוא צעיר לימים, עדיין לא נשכח ממך הנהגת העולם העליון, עכ"פ אתה [אצ"ל] עתה? "אל תפנו אל האבות" (ויקרא יט, לא).

תוי"י פר' בלק דף רפה, ב.

[ו] שמעתי שהחסיד **מוהר"ר נ"ן קסויר** נתן לאיש אחד מדי שבוע בשבוע סך קצוב, כדי להזכירו ברמז כשיהיה בין אנשים, שלא ישכח שם הוי"ה שיהיה נגדו תמיד, ודפח"ח.

תוי"י פר' שופטים דף קסב, ב.

[ז] שמעתי בשם **מוהר"ר נחמן קאסיוור** שהוכיח בני אדם שאינם מקיימים "שויתי ה' לנגדי תמיד" (תהל' טז, ח) גם בעסקו בסחורה ומשא ומתן. וכי תימא איך אפשר זה? וכו', הא בהיותו בביהכ"נ ומתפלל - אפשר לו לחשוב בכל מיני סחורה ומשא ומתן, ה"ה איפכא נמי אפשר. ודפח"ח.

תוי"י פר' וירא דף קמד, א.

זכותו הגדול והקדוש יגן עלינו אמן!

!! תגובות !!

[א]

הרב יצחק ישעי' ווייס = בגליון תקצ"ז (מי יודע אות א') כמדומה שסמוך לשנת תשכ"ב פירסמו שהוא הזמן הראוי לביאת משיח צדקנו, ושכן היה כתוב כאן והושמט מפני אריכות הזמן מההדפסה, - וכולי האי ועדיין לא נושענו.

[ב]

הרב אברהם יעקב בומבאך = [א] בגליון תקצ"ז (מי יודע אות א'). בספר החסידות לר"א מרקוס (עמ' 59) כתב שהיה כתוב בו הקץ לשנת תשכ"ב, והושמט כדי שלא לצער את בני הדור שישמעו שהגאולה רחוקה מהם.

[ב] בגליון הנ"ל (הידעת אות א') כמנהג האדמו"ר מבורשא נהג גם אחיו בעל אהבת ישראל זצ"ל שהיה מסיים אמירת התורה "וממילא אין מקום להשראת הדינים ומדרך הטוב להיטיב וממילא נשפע חסד ורחמים אמין". כן הוא בפנקסי כת"י, וכן הוא בכל המאמרים הנדפסים מחומש שמות והלאה. על חומש בראשית נדפס מקודם בגרוסוורדיין וכנראה השמיטו בכמה מקומות סיום לשונו.

[ג] בגליון הנ"ל (תגובות ות א') חזר הרב"צ גרינפעלד ליישב דברי המנחת אלעזר דס"ל שמהרח"ו סבר שלא כדעת האר"י, אלא יש לגלח עפ"י הסוד ביום מ"ח לספירה. והאר"י הודה לו. ודבריו תמוהים במח"כ, הלא מהרח"ו כתב בשער הכונות מנהג האר"י לגלח דוקא ביום מ"ט, ש"מ שהורה לעשות כן, ולמה לא הזכיר שהאר"י הודה לו שיש לגלח ביום מ"ח. ועוד שאם נאמר שהאר"י הודה לו, א"כ עלינו לגלח ביום מ"ח, ולמה המנהג לגלח ביום מ"ט.

[ד] בגליון הנ"ל (מענינא דיומא אות ב'). כיון שזכיתי להוציא לאור ספר **ניצוצי שמשון ממהר"ש מאוסטרופוליא** ובדקתי בהמון ספרים וכת"י כל הנוגע לדברי קדשו ותולדותיו. יש לי להבהיר שאין שום מקור לומר את מ"ב המסעות בערב פסח יותר מביום אחר. אלא שחכם ספרדי אחד הדפיס בהגדה שלו יחד עם המאמר לערב פסח את המאמר של מ"ב מסעות. ומזה יש שחושבים שזה המשך המאמר של ערב פסח. ולא היא. והקב"ה יצילנו מכל רע.

[ג]

הרב יצחק אייכן = לגליון תקצ"ז (מי יודע אות ב', או"ק ג): ענין אחד בדור מקבל התורה - שקול כאלף, הוא במגלה עמוקות פר' במדבר. בספר **מגדים חדשים** (עמ' תרעה), מערכה שלמה בענין זה.

[ד]

הרב משה דוד בנקהלטר = לגליון תקצ"ז (מי יודע אות א'): עי' בספר **'שבטי י'ה' מהגה"ק רבי משה דוד וואלי זצ"ל**, מבית-מדרשו של הרמח"ל זצ"ל (נדפס ירושלם תשפ"ג, פר' בלק עמ' ש' אות כב, כג). ע"ש.

[ה]

הרב דוד צבי הירש מייזליש = בגליון תקצ"ז (הידעת אות ב') בענין קשר של תפילין על המעברתא. ע"ש, שמעתי ממנו"ז הגה"צ **מהרש"פ** זצלה"ה בעל **"שרגא המאיר"** כי כן נהגו בזידיטשוב, ואמרו סימן על זה: **"א יוד טאָר נישט זיין צוגעלייגט"**, דהיינו שלא ישימו את הרצועות ע"ג היד של קשר התפילה של יד (ושל ראש. המגי"ה). ע"כ.

[ו]

הרב יחיאל יהושע רבינוביץ, אנטווערפן = [א] לגליון תקצ"ז (מי יודע אות ג'): לכאורה הכוונה ל'פרומר רבי מאָטלי', הוא ניהו הג"ר מרדכי ברבי נחמי' ביבעלקינד זצ"ל, בעל **"מר דרור"** על הגש"פ, שהיה דיין בבי"ד ווארשה, באותו זמן שמהרא"ל צונץ זצ"ל גר בה.

[ב] בגליון שם תקצ"ז (מי יודע אות ג') בקללה על נבוכדנצר שיהיה כחית השדה, שנמשכה שבע שנים (כמפורש ג"פ בדניאל פרק ד'), פירש"י שהיא בגלל שהחריב את ביהמ"ק שנבנה בשבע שנים.

אך שאר המפרשים לא כתבו טעם בדבר, וביותר ראב"ע המסתפק אם הכוונה לשבעה ימים, חדשים, או שנים (וא"כ בוודאי לא הבין כרש"י בטעם הו'), אך ברור שזה ז'. ובאלישיך הק' (פס' כ' ופס' כט), והמלבי"ם (פס' כד) מפרשים שהו' כנגד שבעת כוכבי הלכת, וכל אחד מפרש ע"פ דרכו מדוע צריך שיהיה בקללתו עד אחר מלאת שבעת כוכבי הלכת.

אך י"ל, בפשיטות, שהקללה היא במספר הטבע, ולא בח', שהוא למעלה מהטבע, וכיון שמצאנו בנבוכדנצר שהיה שבע שנים, ממילא ילפינן דעד שבע שנים שולטת הקללה (עי' באלשיך שם שזו היתה קללה).

[ג] לגליון תקצ"ז (מי יודע אות ב' או"ק א): שם לא קשה על הליצינים שכינהו **'בן פוטי'**, אבל ה"בן יהוידע" (בב"מ שם, במקום שהשואל ציין אליו), מקשה על פר' מטות (לכאוצ"ל: וארא. המגי"ה), בה נאמר (שמות ו, כה) שאלעזר נשא מבנות פוטיאל. ע"ש בתי'.

ב' "אמרי אמת", שהוא רק איסור דרבנן, מובן שפיר שאם יש בו צד ישראל, אינו עובר על הלאו המיוחד בגר, אבל יש בו איסור דרבנן.

[ב] בגליון תקצ"ז, מי יודע (אות ב סק"ב) נשאל מה והיכן עוד מפרש ב' "ישמח משה" הטעם, למה לא נתפרש בתורה הקדושה מתן שכרן של מצוות. הוא בפר' בחוקותי (ד"ה עוד פי' על המדרש) "והנה עוד יל"פ על פי האמור, שהדבקות שבמצות הוא הנותנת שכר, ואל תביט לקוטן המצוה, רק לגודל הדבקות שבה, ולכך לא נתפרש מתן שכרן של מצוות בתורה, שהמצוה כפי מה שהיא בעצמותה נותנת שכר בעצמה, ולא שהוא קצוב. והנה לי נראה עוד ליישב קושיא זו, כי השכר הוא דבר שאין לו תכלית ואיך יתפרש? לכך לא נתפרש רק היעוד, כמ"ש הרמב"ם, והעונש לא נאמר רק בדרך התעוררות."

[ג] ולענין מה שנשאל היכן יש עוד מקומות שגם בהם כ' הלש' "הורנו מן השמים"? הוא בספר "השיב משה" (אהע"ז סי' ס נתיב יט) בא"ד "בלי שום דוחק ולחץ כלל, אומר אני הנראה לענ"ד, את אשר הורנו מן השמים, בס"ד בעזהשי"ת" וכו'. ועוד (שם נתיב כו): "והנה אחר שירדתי ויגעתי לעומק דברי התשובות, ופלפלתי בדברי כל אחד, כאשר הראוני מן השמים, על עמדי אני עומד ביתר שאת ועוז" וכו', ועל זה כתבתי וחתמתי את שמי. הק' משה טייטלבוים מפשעמושלא החונה בק"ק שינאווא."

[ד] בגליון תקצ"ז, מי יודע (אות ב סק"ג) נשאל מה המקור והפשר מש"כ ב' "ישמח משה", שדור מקבלי התורה היו שקול כאלף איש של עכשיו.. מקורו מהרה"ק רמ"ע מפאנו (עתה בשעת כתיבת הדברים, אור לד באב, יומא דהילוליה. המגי"ה) בס' "עשרה מאמרות" (מאמר 'חקור דין' ח"ב פל"ב) "וכבר נודע ממעלתם של דור דעה, שכל אחד מהם היה שקול כאלף איש, שנא' (תהל' קה, ח) "דבר צוה לאלף דור", מלמד שמקבלי התורה היו שקולים כאלף דור", ומפרש ב' "מגיני שלמה" (אות כג) "והטעם כי כל אחד היה שוה כאלף איש, נמצא עולה ס' אלף איש, שהן אלף דור, ולכל דור ס' רבוא."

[ז]

הרב אלעזר ש. בריעגער - ישיבת 'תורה ודעת', ברוקלין = בגליון תקצ"ז נשאל איך בוז השבטים את פינחס באמרם שפיטם א"א עגלים לע"ז וכו'? והרי עוברים על איסורים חמורים?

לא ידעתי למה הוקשה לו דוקא כאן ולא לפני-כן? איך עבדו בנ"י את בעל פעור, איך נתחברו לעדת קרח ועדת מרגלים וכו', והרי גם כל אלה הם איסורים חמורים עד מאד? ובע"כ צ"ל שכן הוא כח היצ"ר הפועל בתחבולותיו להכשיל אנשים פשוטים או מסוג הערב-רב בכל מיני איסור, וה' יצילנו מרשתו.

הרב חיים מאיר וסרמן = [א] בגליון תקצ"ז, מי יודע (אות ב סק"א) נשאל איך ביזו השבטים את פינחס בְּכָנָם אותו "בן פוטי", הרי אסור לומר לגר "זכור מעשה אבותיך" (ב"מ פ"ד מ"י; נח:)? ב' "אמרי אמת" פר' בהר (תרצ"ה, לודמיר), הקשה קושיא זו ומתיר "ואולי שזה אסור רק בפניו בלשון נוכח, אבל יחוס צריכים לידע, כי השבטים לא היו עוברים על ל"ת, ואיתא במדרש רבה (במדבר פר' ב סי' כ), כיון שהלך אהרן ליחסן אמרו לו ישראל: עד שאתה מיחסנו, יחס אלעזר בנך למי הוא נושא! לא לבתו של פוטיאל?! כיון שראה הקב"ה שהיו מזלזלי בו, הקדים כבודו של אהרן לכבודו של משה (ע"כ לשון המדרש). יחוס צריכים לדעת", וב' "אמרי אמת" ליקוטים (ב"מ שם) כתב "עוד אפשר [לומר] שאיסור זה הוא רק מדרבנן, ואז עוד לא תקנוהו".

ונראה לתרץ בהקדמת דברי ה' מנחת חינוך' (מצוה סד אות ד) "ולא נתבאר אם לאו זה ("וגר לא תונה" (שמות כב, כ)) דוקא על הגר הראשון שנכנס בדת האמת שנפשו שפלה, הזהירה התורה ביותר, אבל גר שנשא גיורת והוליד ממנה בקדושה, ועד דור-דורות, אם אין צד ישראל ביניהם, דינם כגר ליחסין ולחליצה (עיין שו"ע אה"ע סי' ד סכ"ב ו[שם] בהלכ' חליצה סי' קסט ס"ב) מכל מקום אין נפשו שפלה עליו, וגם אין סורו רע, אפשר אין אנו מוזהרין עליו יותר מישראל, או אפשר כיון דליכא צד ישראל באמצע, דין גר יש להם ועוברים על לאו זה, וכן נראה. ומ"מ זה פשוט דבאיכא צד ישראל באמצע, הוא כישראל לכל דבר. עיין במקומות הנ"ל. ומ"מ לענין לאוין אלו אין מוזהרין עליו יותר מישראל לכ"ע."

ולפ"ז מתורץ שפיר, כי פינחס היה נכד של יתרו, ולא נולד מגר שנשא גיורת, והיה צד ישראל באמצע, וא"כ אפילו לגבי יחוס לא התייחס אחר גר, רק אחר אהרן ויוסף, ולכן לא שייך אצלו איסור אונאת גר, אלא איסור אונאה של כל ישראל,

וכן יש לדייק מהגהות מהרי"פ פערלא על מנחת חינוך, על מה שמסתפק המנ"ח לענין גר שנשא גיורת והוליד ממנה, אם עובר על הלאו של גר, כתב, "דבריו תמוהים דהרי לש' המש' (צוינה מעלה) היא: "אל יאמר לו - אם בן גרים הוא - זכור מעשה אבותיך", שנאמר "וגר לא תונה ולא תלחצנו". ע"ש. מבואר דלאו דוקא בגר ראשון, אלא גם בבני גרים אחר כמה דורות קאי, וגם מגופה דקרא הכי מוכח, דכתיב "כי גרים הייתם בארץ מצרים", ואי איתא לדברי המחבר - נמצא שלא נאמרה מצוה זו, אלא ליוצאי מצרים בלבד. והא ליתא, כמבואר". נראה מדבריו שהלאו הוא על מי שהוא גר, ולא על ישראל נכד גר שיש בו צד ישראל, שהוא ישראל גמור.

וגם בהגהות ב' "מנחה חדשה", תמה כנ"ל, והוסיף וכתב שאפי' שיש בו צד ישראל משמע מהמש' (שם) שאסור, ולפ"ז הדרא קושיא לדוכתה!, אבל לפי תירוצו השני של

[ח]

הרב ישכר דוד קלויזנר = בגליון תקצה [מי יודע' אות א] מביא מ'כתונת פסים' מהגה"ק בעל ה'תולדות' מפולנאה זי"ע זול"ק: שהקשו הקדמונים מה שנכתב בתורה (במד' יב, ג) "והאיש משה עניו מאד" וגו'. האפשר שיחשוב עצמו גרוע מכל אדם, אחר שראה שהשי"ת דבר עמו פנים בפנים, משא"כ עם זולתו?! .. **ובשם מוהר"ם** [= רבי מנחם מבאר] שמעתי כי חסרון בני אדם תולה בעצמו וכו', ולא זכיתי להבין את סגנון לשונו הק'...

ונראה שהכוונה כדאי ב'תורת מנחם' חלק יד [אחרון של פסח תשט"ו, עמ' 34]: וכפי שמצינו במשה רבנו שעליו נאמר: "והאיש משה עניו מאד" וגו', שעם היותו זה שקיבל תורה מסיני ומסרה לכל ישראל לא היה בו שום ענין של ישות, ועד שהי' קטן בעיניו מכל האדם אשר על פני האדמה, בחשבו שאילו ניתנו להם הפחות שניתנו לו - היו הם במדרגה נעלה יותר ממנו, וא"ש. ובמק"א אי' ע"פי התוס' ביבמות (סא. ד"ה ואין), ד'האדם' היינו גוי ('אדם' רק יהודי), דהיינו שהיה קטן בעיניו אפילו מכל גוי.

מעניינא דיומא!

נתקבל מהרב מרדכי גנוט בעל לוח 'דבר בעתו'

[א] **לגרים רחוק מביהכ"נ**: רצוי להכין מע"ש את הדרוש למוצ"ש כקנינות, מגילת איכה (לנוהגים כך), כרים וכסתות, שרפרפונים והדומים לשיבה, כי בדרך-כלל אין פנאי להכין במוצ"ש ("ת"ב שחל בשבת") >ולפז"ר צ"ע דאקדומי פורענות לא מקדמינן, ויצא מביתו אחר בצאה"כ.<

[ב] **ת ז כ ו ר ת**: קניית שֶׁכֶר (בירה) להבדלה במוצאי ת"ב לנוהגים כן. ר' בגליון תקצ"ז.

[ג] **הטף** בל ישימו בגדיהם העליונים (חולצה ומכנסים) בסל-הכביסה, אלא יתלום לאזורור וילבישום במוצ"ש לפני ערבית או ביום ראשון בבקר, ולא ילבשו בגדים מכובסים (הע' הגה"ח רא"א (בההרח"מ) פלדמן שליט"א), ולפחות ימשיכו ללבוש את בגדי השבת המשומשים.

[ד] כדי להמנע ככל-האפשר מרחיצת כלים אפי' הכרחית (במוצ"ש. ר' בו), כדאי לאכול (אם אפשרי ונוח) בכלים חד-פעמיים (יפים; שבתיים) במיוחד בסעודה שלישית. כך יקל הפינוי והלכלוך ימנע (ושמא אינו מכבוד שבת כל-כך, ואי"ז שעת-דחק בע"פ שחל בשבת. ר' בו בלוח "דבר בעתו" שגם בו אין הדבר פשוט כל-כך).

[ה] **לקראת שבת**: מרגלא בפומיה דכ"ק אדמו"ר [ר"ש] מבובוב זצ"ל (שיום הילולתו והילולת אביו חלו בימים

אלו): מנ' חסו"מ מימים ימימה להדליק נרות בע"ש "חזון" מוקדם מהרגיל, כדי למעט באבלות "תשעת הימים" ("פרי הכרם", תשנ"ט). [ור' ב"בנין שלמה", ערך "שבת חזון", בשם אדמו"ר מסדיגורה זצ"ל בשנתרכ"ז].

[ו] ב"שבת חזון" יש להתפלל בכוונה כי בכך מתעלות תפילות כל השנה, שתפילת העני בעת צרתו עוטפת כל התפלות להעלותן ברצון (הרה"ק ר' אורי מסטרעליסק זצ"ל ב"תכלת מרדכי" ח"ב, תהל' קטז, ע"פ הזוה"ק, ומוסיף שגם תפילות ימי "בין המצרים" בלב נשבר מתקבלות לרצון יותר מבכל השנה).

[ז] מרגלא בפומייהו דאדמו"רי סקווער לצטט בשם ב' "אוהב ישראל" מאפטא זצ"ל ששבת זו היא "הגדולה שבשבתות השנה".

[ח] "חזון" רומז לחדש אב, שחציו זעם וחציו נחמה ("מטעמים" הראשון בשם ש"י (?).

[ט] **קבלת שבת**: מנ' ק"ק אשכ' והונגריה לנגן "לכה דודי" בניגון "אלי ציון". בד"ת (ו, צח) הביא שהגה"ק ב' "קול אריה" זצ"ל מחה נגד המנהג. הגה"ק ב' "התעוררות תשובה" מערלוי הי"ד, שניגן ניגון עצב בשבתות "בין המצרים", לא ניגן היום כלל. בויז'ניץ מנגנים מ"והיו למשיסה" (בו מוחלק הניגון תחת "לא תבושי" ד'עמך") ואילך, בניגון "יבנה המקדש".

[י] בבתי כנסת המשכמים מחר מבכל שבת, יכריזו על זמן התפלה המוקדם.

[יא] אע"פ שא"א צו"צ במנחה, אומ' "אב-הרחמים" שהיא כקניה (א"ר) ומזכירים נשמות (פרט אם מתפלל שם מוהל/סנדק/אבי הבן, או אם תערך שם אח"כ ברית מילה) ~ למנהג אשכנז המערבי היה עיקר תקנת "אב הרחמים" לשבת שלפני חג-השבועות (ר' שם) ולשבת שלפני ת"ב ~ בקהילות בעלת "ממורבון" (ספר הזכרת נשמות) מזכירים השבת מתוך ספר זה (הע' עמיתי מנוער הרב בנימין שלמה המבורגר שליט"א, בעל "מכון מורשת אשכנז"). באמסטרדם לא הזכירו נשמות ההרוגים הי"ד בשבת זו. אף הם אומ' "אב הרחמים" (מעומד) **אָחַב** "אשרי", בלחש, יחד עם הש"ץ שקורא בקול ~ כשיש ברית מילה, נחלקו הדעות אם לומר "אב הרחמים", ויש לנהוג כפסקו של רב המקום, בלי מחלוקת ושאון מחללי מקום קדוש.

[יב] **אחר מוסף**: רצוי ונכון לפרסם בציבור שאסור להמשיך לאכול אחר שקיעת החמה (וידועו את זמנה!!!) אע"פ שעדיין בגדי שבת עליהם, ואל יטעו לאכול גם אחר השקיעה כביתר השבתות (מ"ב תקנד סקב"ד) ~ מכריזים על זמן תפלת המנחה.

[יג] אם בכל השנים, אין פנאי לאב, לשבת עם ילדיו ללמוד עמם את דפי "קמצא ובר קמצא" כפי שנהגו מקדם, עתה, שערב תשעה באב חל בשבת, בוודאי ימצא את הזמן לכך.

[יד] גם בת"ב [וכ"ש בעת"ב] חייבים ללמוד בכל רגע אלא שהלימוד הוא בחלקי התורה המתאימים ליום זה (אדמו"ר מליובאביטש זצ"ל). סח לי ש"ב ההגרא"י איצקוביץ שליט"א שהגה"ח ב' "תורת חסד" זצ"ל התבטא: בטוחני שהמזלזלים בחומר אותו מותר ללמוד בת"ב היו נחמדים על כך, לו ידעו שכל ימי חייו של אדם עלי-אדמות לא יספיקו לו ללמוד את כולו ולדעתו על בוריו...

[טו] מנחה/קריאת התורה: אדמו"ר מביטשקוב-יפו זצ"ל סיפר שפעם בימים אלה הגיע יהודי מסכן ונכאה-לבב בשם ר' יהושע לסבו ההקרח"מ מנדבורנא זצ"ל, וביקש ישועה. א"ל הרבי: בפר' השבוע נאמר: "ואת יהושע (י"שועה "מלאה") צויתי בעת ההיא לאמר", כשר' יהושע מבקש ישועה, מיד יתקיים בו ההמשך "עיניך הרואות", כבר רואה הוא את הישועה. כל השומעים התרגשו מאד, אך פחד ורחב לבבם: ומה אָתָם? הן שמם אינו ר' יהושע! אזי הוריד הסבא את ראשו, חשב רגע קט, ושוב הרים את ראשו בחדוה ואמר: לא רק ר' יהושע! אלא כל יהודי, ברגע שיקיים בנפשו [את המשך הפסוקים]: "ואתחנן אל ה', בעת ההיא", בכל עת שהיא, "לאמר", יפרט את מבוקשו ויבקש זאת באמת מבורא כל-העולמים הכל-יכול, "ה' א'ל'קים", מיד יקויים בו ההמשך "אתה החילות להראות... את גדלך...", תתחיל הישועה אצלו ויראה נסים ונפלאות

עד אין מספר. ולא זו בלבד, אלא כל מי שיאמר דבר-תורה זה בהזדקקו לישועה/רפואה, השי"ת ימלא מבוקשו בכל-טוב סלה, לאורך ימים ושנים טובות (הרה"ח רמ"מ חרל"פ הי"ו, ק' ויז'ניץ, ב"ב).

[יז] "רבי ו[חברו] ר' ישמעאל בר' יוסי היו יושבים ופושטין במגלת קינות ערב תשעה באב שחל להיות בשבת, עם חשכה, שירו בה 'אלפא ביתא' אחת. אמרו, מנחה. בסטאלין-קרלין לומדים פרקי אבות, כך שעד סוף השנה, הם מקדימים את המנ' דעמא דבר בפרק אחד. אנו יוצאים וגומרין אותה למחר. וכשעלה רבי לביתו, נכשל באצבעו. אמר על עצמו רבים מכאובים לרשע (תהלים לב, י). א"ל ר' ישמעאל בר' יוסי, אלו היינו עוסקין בענין הזה והגיעך כך - כך הייתי אומר, עכשיו על אחת כמה וכמה "רוח אפינו משיח ה' נלכד בשחיתותם" (כמעט בסוף ה'אלפא ביתא' האחרונה שסיימו ללמוד). כיון שעלה רבי לביתו, נתן על המכה ספוג יבש וקשר עליה גמי בחוץ. אמר ר' ישמעאל בר' יוסי, ממנו למדנו שלשה דברים, לא שספוג מרפא אלא שהוא משמר את המכה, גמי מבית מוכן, ואין קורין בכתבי הקדש אלא מן המנחה ולמעלה, אבל שונין בהם ודורשין בהם; ואם היו צריכין לבדוק ולקרות - מביאין וקורין. שמואל אמר, חרס כל שהוא. ר' זעירא בשם ר' שמואל אמר, מגופת חבית וחרסית" וכו' (איכ"ר ד, כג).

[יח] בשם האדמו"ר מסלונים זצ"ל: כשם שמצוה לאכול מה"ת בעיוה"כ (ר' שם), כך מצוה לאכול היום מדרבנן, שנוכל להתענות מחר ~ אכילת תמרים, ענבים/צמוקים/שקדים, 2 כפות דבש (וכשחל עתה בשבת: שתיית מיץ ענבים בשופי), מקילות מאד על הצ'ם וכמעט שאין חשים בקושי התענית.